

Raportul privind starea învățământului preuniversitar din perspectiva elevilor



Cuprins

1. Introducere.....	3
2. Context.....	4
3. Bursele școlare.....	5
4. Transportul elevilor.....	10
5. Accesibilitatea unităților de învățământ preuniversitar.....	12
6. Retenția elevilor în sistemul educațional 2009 – 2021.....	17
7. Curriculum.....	19
8. Accesul elevilor la procesele decizionale din sistemul de învățământ.....	22
9. Evaluarea elevilor.....	25
10. Finanțarea.....	28
11. Evaluarea și asigurarea calității în educație.....	32
12. Concluzii.....	34

Introducere

Din dorința de a evalua în mod obiectiv aspectele din sistemul de învățământ românesc, dar și din nevoia de a formula un set de propuneri concrete care să rezolve carențele existente, Consiliul Național al Elevilor lansează **Raportul privind starea învățământului preuniversitar din România din perspectiva elevilor.**

Nevoia acestui raport vine în contextul haosului cvasipermanent ce a definit mersul sistemului educațional în ultimii ani, fără o țintă clară sau un parcurs bine definit. La 5 ani de la lansarea de către Consiliul Național al Elevilor a ultimului astfel de raport, această nouă ediție vine drept un arc peste timp, menit să realizeze o analiză de progres coerentă și structurată. Construit pe principalele arii de interes pentru sistemul educațional, prezentul document analizează starea de fapt din școala românească, ne arată unde ne situăm la nivel societal și indică, în linii mari, direcțiile strategice pe care ar trebui să le urmărim, astfel încât să asigurăm un sistem de învățământ centrat pe nevoile și dorințele beneficiarului primar al educației - elevul.

De aceea, nu ne dorim ca acest document să rămână doar un punct de pornire în reformarea sistemului de educație, ci să ghideze elevii, profesorii, părinții și autoritățile în lupta pentru un învățământ calitativ, accesibil și util pentru întreaga societate.

Biroul executiv al Consiliului Național al Elevilor

Context

Anual, Ministerul Educației lansează *Raportul privind starea învățământului preuniversitar din România*, cu ajutorul căruia se pun în lumină date statistice din acest domeniu raportate la un an școlar și prin care se comunică o serie de recomandări, pentru ca aspectele negative să fie îndreptate.

Privind retrospectiv, analizele efectuate până acum au prezentat cauzele și efectele diferitelor cifre oficiale referitoare la performanța sistemului de educație, atât din perspectiva măsurilor pe care statul le întreprinde pentru acesta, cât și din perspectiva performanței și randamentului elevilor și profesorilor. Totuși, se observă că recomandările din documentele de viziune ale Ministerului Educației nu sunt întotdeauna axate pe soluții concrete și aplicabile, ci mai degrabă pe principii generale după care educația din România ar trebui să se ghideze.

Într-un an școlar cu totul atipic, care a adus o schimbare de paradigmă asupra sistemului de învățământ preuniversitar din România și care a scos la iveală principalele probleme cu care sectorul educațional se confruntă din ce în ce mai des, *Raportul privind starea învățământului preuniversitar în anul școlar 2020-2021 din perspectiva elevilor* radiografiază modul în care activitatea de predare-învățare s-a desfășurat în ultimul an, dar, în același timp, aduce în fața decidenților propuneri aplicabile, ce vor determina creșterea exponențială, în adevăratul sens al cuvântului, a calității actului educațional de la clasă și a stării de bine a elevilor în școală.

Bursele școlare

Necesitatea de sprijinire a elevilor pentru încurajarea performanței școlare și pentru sprijinirea celor care provin din familii cu condiții precare, a devenit o problemă stringentă a sistemului educațional românesc. Dintre măsurile de sprijin pentru elevi existente acum la nivelul sistemului educațional din România, cele mai des întâlnite sunt bursele școlare. **Legea educației naționale nr. 1/2011** prevede mai multe tipuri de burse, precum: bursă de merit, bursă de performanță, bursă de studiu și bursă de ajutor social.

Cum trebuie să se acorde bursele?

1. Care este contextul legal?

- Legea educației naționale nr. 1/2011, art. 105, alin. (2), lit. d);
- Statutul Elevului, aprobat prin OMENCȘ nr. 4742/2016, art.11, lit. e) și f);
- Metodologia de acordare a bursei școlare, aprobată prin OMECTS nr. 5576/2011;
- Legea 38/2019 pentru modificarea și completarea Legii educației naționale nr. 1/2011;
- HG 1064/2020 care stabilește, pentru prima oară conform legii, cuantumul minim al celor 4 categorii de burse.

2. Cine trebuie să primească burse?

Beneficiarii **burselor școlare** sunt **elevii** care învață în **unitățile de învățământ preuniversitar de stat** și se încadrează în criteriile de acordare a celor **4 categorii de burse**.

3. Care sunt categoriile de burse și ce criterii trebuie să îndeplinească?

Pentru a beneficia de burse, elevii trebuie să nu aibă nota la purtare mai mică de 10 și să îndeplinească următoarele criterii specifice:

- **Burse de merit** - elevii care beneficiază de acest tip de bursă au media generală de cel puțin 8,50 sau au obținut locul **I**, **II** sau **III** la etapele județene ale olimpiadelor și ale concursurilor organizate de Ministerul Educației.
- **Burse de performanță** - această bursă se acordă pentru rezultatele școlare obținute în anul anterior, iar elevii care beneficiază de acest tip de bursă au obținut locul **I**, **II** sau **III** la etapele naționale ale concursurilor organizate de Ministerul Educației și Cercetării, fie s-au calificat la loturile naționale de pregătire pentru olimpiadele internaționale organizate de Ministerul Educației.
- **Burse de ajutor social** - se acordă în baza unei cereri depuse la începutul anului școlar la secretariatul școlii. Acestea se acordă următoarelor categorii de elevi înscriși la cursurile cu frecvență din învățământul preuniversitar de stat:
 - a) orfani de ambii părinți sau bolnavi de: TBC și care se află în evidența dispensarelor școlare, ori bolnavi de diabet, boli maligne, sindromuri de malabsorbție grave, insuficiențe renale cronice, astm bronșic, epilepsie, cardiopatii congenitale, hepatită cronică, glaucom, miopie gravă, boli imunologice, sau infestați cu virusul HIV ori bolnavi de SIDA, sau suferă de poliartrită juvenilă, spondilită anchilozantă ori reumatism articular, handicap locomotor; Acordarea bursei pentru motive medicale se face pe baza certificatului eliberat de medicul specialist și avizat de medicul de familie/medicul de la cabinetul școlar.

- b) elevi din mediul rural, care sunt școlarizați într-o altă localitate, întrucât nu au posibilitatea să studieze într-o unitate de învățământ din localitatea de domiciliu;
- c) elevi proveniți din familii care îndeplinesc în mod cumulativ următoarele condiții:
 - nu realizează un venit net mediu lunar, pe ultimele 12 luni, pe membru de familie, mai mare de 50% din salariul minim net pe economie;
 - nu dețin terenuri agricole cu o suprafață mai mare de 20.000 mp, în zonele colinare și de șes, și de 40.000 mp, în zonele montane.
- **Burse de studiu** - se acordă elevilor care provin din familii cu un venit lunar mediu per membru de familie pe ultimele 3 luni cel mult egal cu salariul minim pe economie și care îndeplinesc simultan condițiile având media generală peste 7,00.

Cum a arătat problematica burselor, de-a lungul anilor?

Înainte de anul 2019, cuantumul și numărul burselor de care elevii beneficiau erau stabilite la nivel local, de către Consiliul Local. Astfel, în multe localități apăreau probleme privind încadrarea în buget a sumelor pentru acordarea burselor, mulți primari nefiind dispuși să facă astfel de alocări financiare, în interesul elevilor. În anul 2019, la inițiativa Consiliului Național al Elevilor, a fost aprobată de către Parlamentul României și promulgată de către Președintele României Legea nr. 38/2019, care statuează obligația Guvernului de a aproba anual, prin hotărâre de Guvern, cuantumul minim pentru fiecare categorie de burse în parte.

În anul 2019, după promulgarea Legii, Guvernul României nu și-a respectat îndatorirea legală de a stabili acest quantum, iar între quantumurile bursei acordate în diferite localități au existat, în continuare, discrepanțe imense. La finalul anului 2020, însă, după repetate eforturi ale Consiliului Național al Elevilor, Guvernul României a aprobat HG nr. 1064/2020, care prevede un quantum minim de 100 de lei pentru toate categoriile de burse. Sumele necesare acoperirii acestor cheltuieli au fost incluse în bugetul de stat pentru anul 2021, fiind primul an în care elevii din întreaga țară au beneficiat de burse în quantum minim de 100 de lei.

Recomandări:

Unul dintre obiectivele structurii noastre este garantarea echității în sistemul de educație. Este imposibil, însă, să vorbim despre echitate, atunci când autoritățile publice locale refuză să își îndeplinească atribuțiile legale și să acorde burse, conform criteriilor în vigoare, pentru toți elevii eligibili.

Analiza națională privind acordarea bursei pentru elevi constituie o radiografie de situație asupra modului iresponsabil de administrare a microsistemelor educaționale – astfel, primăriile aleg să investească în priorități pe termen scurt, având, de multe ori, unicul scop de a consolida imaginea administrației. Atunci când vine, însă, vorba despre susținerea educației, elevii devin victimele abuzurilor și a mesajelor nefundamentate de tipul „*Nu avem bani!*”.

Printre recomandările Consiliului Național al Elevilor, se numără:

- Stabilirea, anual, prin hotărâre de guvern, a quantumului bursei școlare și includerea sumelor pentru acordarea acestor burse în bugetul de stat, pe linie dedicată, către autoritățile locale, conform Legii 38/2019, după cum urmează:

- bursa de ajutor social: lunar, 9,45% din salariul minim net pe economie;
 - bursa de studiu: lunar, 10,15% din salariul minim net pe economie;
 - bursa de merit: lunar, 11% din salariul minim net pe economie;
 - bursa de performanță: lunar, 15% din salariul minim net pe economie.
-
- Monitorizarea, de către Ministerul Educației, prin inspectoratele școlare, a respectării criteriilor de acordare a burselor de către administrațiile publice locale și unitățile de învățământ, în conformitate cu OMECTS nr. 5576/2011;

Transportul elevilor

De-a lungul anilor, Consiliul Național al Elevilor a atras atenția asupra accesului la educație pentru peste 430.000 de elevi navetiști din România, care, în mod regulat, sunt privați de dreptul la transport gratuit, în condițiile în care prevederile legale nu reglementează explicit modul în care autoritățile centrale și locale se implică în asigurarea transportului gratuit pentru elevii navetiști. Astfel, sfera legislativă din domeniul transportului elevilor este una incoerentă, fapt care naște interpretări eronate atât din partea autorităților centrale, cât și din partea autorităților locale.

Cauza principală a acestei lacune era reprezentată de un vid legislativ care era, în speță, o serie de prevederi contradictorii în ceea ce privește finanțarea mecanismului de decontare a navetei elevilor, prezente în Legea educației naționale nr. 1/2011. În repetate rânduri, Guvernul României, prin ministerele de resort (Ministerul Educației, Ministerul Transporturilor, Ministerul Finanțelor și Ministerul Dezvoltării), și-a asumat să clarifice cadrul legislativ și să simplifice procedura de decontare a abonamentelor elevilor navetiști/subvenționare a operatorilor de transport, astfel încât autoritățile locale și operatorii de transport să poată întreprinde măsurile necesare asigurării accesului la educație pentru toți elevii. Cu toate acestea, deși Guvernul României a adoptat o Ordonanță de Urgență privind transportul elevilor, decontarea cheltuielilor de către elevi rămâne, în continuare, o problemă semnificativă, procedura nefiind una simplificată. Mai mult decât atât, acest OUG a apărut tardiv, fără să mai producă efecte legislative în acest an școlar, iar începând din toamna anului 2021 lucrurile sunt încă neclare, având în vedere faptul că, astfel cum se vehiculează în spațiul public, la rectificarea bugetară, educația nu va mai primi resurse financiare.

Recomandări:

De aceea, Consiliul Național al Elevilor solicită ferm ca Guvernul României și autoritățile locale să ia măsuri urgente pentru ca elevii navetiști să nu fie prejudiciați

în niciun fel, dar și să trateze cu celeritate problematica asigurării transportului gratuit al elevilor, care a afectat, de-a lungul timpului, întregi generații de elevi și care a avut drept efect principal creșterea ratei părăsirii timpurii a școlii.

Accesibilitatea unităților de învățământ preuniversitar

În funcție de factorii pe care se fundamentează amplasarea infrastructurii școlare (factori precum distanța față de școală și timpul de navetă, segregarea școlară, numărul de elevi înscriși și modul de funcționare în două schimburi, dar și a legăturilor dintre unitățile de învățământ și actorii de pe piața forței de muncă), aceasta are un impact mai mare sau mai mic asupra bunăstării elevilor și asupra parcursului educațional al acestora.

În contextul în care, în România, 3 din 10 copii sunt excluși de colectivul școlar, iar 275 de mii de elevi aflați la vârsta învățământului obligatoriu (7-17 ani) nu frecventau cursurile școlare la începutul anului 2020, trebuie să tragem un semnal de alarmă asupra lipsei unui cadru legislativ unitar privind înființarea, amplasarea și întreținerea infrastructurii școlare, a infrastructurii materiale și umane de sprijin pentru elevii aflați în pericol de excluziune educațională, dat fiind faptul că atribuțiile în domeniu au fost descentralizate și transferate autorităților publice locale și județene (consiliile locale și consiliile județene). Acestea, la rândul lor, nu au, de cele mai multe ori, resursele (atât informaționale, cât și financiare) pentru a realiza investiții sustenabile, în infrastructura școlară. Implicarea elevilor în procesul de luare a deciziilor privind proiectarea, renovarea și restructurarea infrastructurii școlare incluzive este indispensabilă, întrucât rezultatul final al acestor procese trebuie să aibă în centrul său interesul superior al elevilor și bunăstarea acestora în cadrul unităților de învățământ, atât cea fizică, cât și cea emoțională.

Mai mult, conform [Strategiei privind modernizarea infrastructurii educaționale 2017-2023](#), peste 60% din teritoriul României este considerată zonă seismică, afectând 75% din populația țării. În acest context, sunt imperioase investițiile în consolidarea structurală a unităților de învățământ, pentru a garanta siguranța și sănătatea educabililor și a personalului școlilor.

Facilitarea accesului la sistemul educațional pentru toate categoriile de copii – când vorbim despre școlarizare, vorbim, despre burse, despre decontul aferent cheltuielilor de transport, despre finanțarea educației, dar și despre integrarea copiilor aparținând anumitor grupuri vulnerabile, copii cu cerințe educaționale speciale, copii cu dizabilități, în sistemul public de învățământ, îndeosebi când aceste ultime categorii sociale sunt în pericol constant de excluziune din partea colectivului școlar.

Investiția într-o școală prietenoasă pentru elevi necesită timp, fonduri și efort, însă rezultatele se transpun în societăți incluzive și sustenabile. O școală prietenoasă pentru elevii săi reprezintă un întreg ansamblu de procese și o multitudine de servicii care trebuie să fie calitative, incluzive și centrate pe nevoile beneficiarului direct al educației. Școala prietenoasă pentru elevi reprezintă, de fapt, un macroconcept care ne demonstrează impactul infrastructurii școlare în procesul instructiv-educativ și probează necesitatea unor măsuri sociale care să susțină și să promoveze echitatea în școala românească, precum și accesibilitatea acesteia pentru toate categoriile sociale, indiferent de istoricul cultural, economic, politic, religios sau medical.

Consiliul Național al Elevilor a luptat, în ultimii ani, pentru măsuri ce au ca scop creșterea gradului de incluziune în sistemul educațional din România: de la burse pentru toți elevii care se încadrează în criteriile legale, la transport gratuit pentru elevii navetiști, iar toate aceste măsuri, atunci când sunt aplicate corect, au un real potențial de a diminua rata abandonului școlar în rândul beneficiarilor. Cu toate acestea, sistemul de învățământ românesc este departe de a fi unul incluziv. Concluziile studiului „Educație pentru toți și pentru fiecare”, realizat de către UNICEF România, alături de Institutul de Științe ale Educației și de Asociația RENINCO, relevă faptul că „există un număr redus al persoanelor cu dizabilități și/sau CES în învățământul de masă, raportat la nevoile reale de incluziune a acestei categorii de beneficiari educaționali”.

Mai mult decât atât, din același studiu reiese faptul că „accesul persoanelor cu dizabilități/CES la nivelurile superioare de învățământ de masă (ex: Învățământul secundar superior) este foarte redus”. Mai mult decât atât, potrivit studiului „Accesul la educație a tinerilor cu dizabilități în România, cu focalizare pe învățământul secundar superior, vocațional și universitar”, realizat de prof. univ. dr. Livius Manea, „publicul, în general, dar și marea majoritate a personalului din sistemul de învățământ ajung la convingerea că educația copiilor și tinerilor cu dizabilități ar fi posibilă și eficace cu precădere în forma celei speciale, segregate.”. Acest fapt relevă reticența pe care actorii educaționali o au față de integrarea elevilor cu dizabilități în învățământul de masă.

Așadar, în ceea ce privește creșterea gradului de incluziune și accesibilitate al învățământului din România, este evident faptul că unul dintre cele mai mari obstacole este paradigma desuetă și rezistența la schimbare a sistemului educațional. Din păcate, dizabilitățile și Cerințele Educaționale Speciale ale elevilor nu constituie unicul criteriu discriminatoriu. Pe lângă acestea două, putem observa și discriminarea pe criterii etnice/rasiale. Proporția persoanelor de etnie romă cu vârste cuprinse între 16-24 ani care nu au mers niciodată la școală este de **15%**.

Mai mult decât atât, nivelul abandonului școlar este ridicat atât în rândul persoanelor de etnie romă (**93%** dintre populația de etnie romă abandonează școala), cât și în rândul persoanelor de alte etnii (**50%** dintre elevii de alte etnii abandonează școala), conform studiului „Educația: situația romilor în 11 state membre ale UE”, realizat de Agenția pentru drepturi fundamentale a Uniunii Europene.

Recomandări:

- Creșterea ponderii fondurilor alocate infrastructurii educaționale, prin și implicarea activă a elevilor în investirea acestora;

- Implementarea Strategiei privind modernizarea infrastructurii educaționale 2017-2023;
- Crearea unei instituții la nivel național, privind investițiile în infrastructură școlară (ex.: CNIIS – Consiliul Național pentru Investiții în Infrastructură Școlară), cu rol de coordonator financiar, pentru a asigura caracterul unitar al investițiilor în această sferă. În plus, este necesară formarea autorităților publice locale, pentru a putea realiza investiții responsabile și sustenabile în infrastructura școlară, conform legii;
- Cartografierea infrastructurii școlare existente, în baza criteriilor precum: vechime, starea de degradare, situația socio-economică a comunității, investițiile necesare;
- Accesarea fondurilor structurale de la nivel european (precum Fondul european de dezvoltare regională și Fondul social european) pentru reabilitarea și modernizarea unităților de învățământ din comunitățile dezavantajate, astfel încât decalajele rural-urban să fie micșorate;
- Accesibilizarea unităților de învățământ pentru elevii cu dizabilități:
 - achiziționarea covoarelor tactile, a softurilor text-to-speech și a laptopurilor speciale (tehnologie asistivă) pentru elevii cu deficiențe de vedere;
 - crearea sălilor de liniștire (*chill out rooms*) pentru elevii cu risc de supraîncărcare senzorială;
 - amplasarea lifturilor pentru elevii cu dizabilități locomotorii, care să le permită accesul acestora la clasele situate la etajele superioare și

accesibilizarea microbuzelor școlare, pentru a permite transportul elevilor care se pot deplasa doar cu sprijinul scaunului cu roțile.

- Dotarea unităților de învățământ cu sisteme de siguranță la incendiu (hidranți, marcaje, uși dedicate etc.);
- Fie operaționalizarea comisiilor, deja existente, de la nivelul unităților de învățământ cu rol în combaterea și descurajarea fenomenelor violente, de segregare și discriminare, respectiv de tip bullying, fie restructurarea acestora de către Ministerul Educației, astfel încât activitatea acestora să depășească bariera birocratică și să producă schimbări palpabile în comunitățile educaționale românești;
- Investiții în servicii de sprijin calitative pentru persoanele cu cerințe educaționale speciale, respectiv cu dizabilități, în special în materie de resurse umane (consilieri școlari, profesori itineranți), pentru o integrare propice a acestora în învățământul de masă.
- Implementarea unitară a politicilor pentru desegregare la nivelul unităților de învățământ preuniversitar în doi pași: identificarea tuturor unităților școlare segregate și pregătirea cadrelor didactice din cadrul acestor școli și licee, pentru a pune bazele unui mediu incluziv și echitabil.

Retenția elevilor în sistemul educațional 2009 – 2021

Abandonul școlar reprezintă una dintre probleme stringente ale sistemului românesc de învățământ, dovadă fiind numărul de elevi care a absolvit ciclul liceal la sfârșitul anului școlar 2021, față de numărul care a început clasa pregătitoare în anul 2009. [Potrivit Raportului privind starea învățământului preuniversitar din România 2017-2018](#), aflăm că din cei **203,895** elevi înscriși în ciclul primar în anul 2009, doar **169.298** au absolvit clasa a VIII-a, astfel aproximativ **34.597** au rămas în afara sistemului. De asemenea, în cadrul sesiunii iunie – iulie 2021 a examenului de Bacalaureat, s-au înscris doar **114.143** din cei din cei **148.00** care au absolvit ciclul liceal. Comparând statisticile, putem aproxima că a aproape unul **1 din 3** elevi a renunțat la parcursul său educațional, **30%** din victime provenind chiar din mediul rural.

Cu scopul de a scade numărul elevilor care părăsesc sistemul școlar, se impun o serie de măsuri implementate la nivel școlar, local, precum și județean:

a. Program de suport alimentar

Având în vedere situația identificată la nivelul sistemului educațional preuniversitar, în care un număr mare de elevi se află în situație de abandon școlar ca urmare a condițiilor socio-economice și geografice defavorabile, este necesară continuarea **programului-pilot** de acordare a unui suport alimentar pentru preșcolarii și elevii din unități de învățământ preuniversitar de stat, implementat în anii școlari 2016-2017 și 2017-2018, în anul 2019, respectiv în anul 2020. Astfel, prin evaluarea rezultatelor programului din anii trecut, se pot găsi noi soluții pentru implementarea cât mai eficientă din punct de vedere logistic și financiar cu scopul de a oferi o masă cât mai nutritivă beneficiarilor.

Nu în ultimul rând, în contextul în care nu se implementează cu claritate măsurile de remediere acestei situații cu iminență de agravare, România riscă să nu își realizeze obiectivul asumat - asigurarea echității în participarea la educație.

b. Consiliere profesională propice

Consilierea profesională este un factor important în retenția elevului în sistemul de învățământ, încă de la o vârstă cât mai fragedă. Alături de un curriculum centrat pe aptitudinile și aspirațiile elevului, va conduce în mod direct la un interes mai ridicat din partea elevului asupra propriului parcurs educațional. Din nefericire, la momentul actual consilierii școlari sunt depășiți de numărul ridicat de elevi dintr-o școală, ceea ce duce la evaluarea superficială a aptitudinilor elevilor sau chiar nerealizarea acestora. O soluție până la creșterea numărului de consilieri școlari din fiecare școală o poate constitui programele pilot implementate de către CJRAE/CMBRAE cu ajutorul platformelor online și interpretarea rezultatelor cu ajutorul profesorilor, consilierilor sau specialiștilor din partea centrelor anterior menționate. Apoi, se poate realiza și adaptarea acestora după evoluția numărului cadrelor specializate în orientare profesională.

Curriculum

Încă din anul 2018, când Ministerul Educației a lansat variantele de planuri-cadru pentru gimnaziu și liceu, Consiliul Național al Elevilor a militat spre o serie de planuri-cadru cu adevărat centrat asupra elevilor și intereselor profesionale ale acestora prin petiția „**Planurile-cadru au nevoie de o schimbare reală!**”, care a strâns peste două sute de mii de semnături, atât în mediul online, cât și în format fizic.

- **Modificări curriculare:**

În contextul modificărilor curriculare, ce oferă o oportunitatea de a îmbunătăți în mod semnificativ structura și conținutul planurilor-cadru, Consiliul Național al Elevilor a formulat următoarele recomandări privind elaborarea noilor planuri-cadru:

1. **Dezvoltarea abilității de a alege:** La momentul actual, trunchiul comun deține ponderea majoritară în curriculumul din țara noastră, astfel este imperios ca Ministerul Educației să aibă în vedere modificarea acestor aspecte. Cultivarea aptitudinii de a alege și particularizarea parcursului educațional al fiecărui elev reprezintă unul dintre dezideratele CNE precum și al elevilor de pretutindeni, întrucât oferă beneficiarilor primari ai educației oportunitatea de a deprinde cunoștințe și abilități relevante pentru fiecare elev în parte, în funcție de preferințele sale. Astfel, este necesară tranziția de la CDȘ la CDEOȘ (curriculum la decizia elevului din oferta școlii), încât elevii să își contureze parcursul educațional după particularitățile și competențele individuale, nu dintr-o ofertă standard de materii opționale.
2. **Corelarea planurilor-cadru cu profilul absolventului:** Profilul absolventului cuprinde competențele-cheie pe care absolventul fiecărui ciclu de învățământ ar trebui să le dețină odată cu încheierea studiilor. Este imperios ca acest profil

să reprezinte etalonul în procesul de elaborare a noilor planuri-cadru, în așa fel încât ariile curriculare și materiile (inclusiv programa acestora) să fie realizate în concordanță cu obiectivele de învățare pentru fiecare ciclu de învățământ în parte.

3. **Integrarea consilierii și orientării în carieră în planurile-cadru:** Variantele de planuri-cadru pentru gimnaziu realizate de către Ministerul Educației nu pun accent pe consilierea școlară și profesională a elevilor, fapt care poate conduce la alegerea eronată a profilului pe care elevul îl va urma de-a lungul studiilor liceale. În cazul în care această măsură va fi aplicată și la nivelul învățământului liceal, șansele ca elevii de liceu să își aleagă specializarea în mod informat și asumat scad semnificativ.

- **Eficientizarea procesului de implementare:**

În ciuda noului curriculumului adoptat la nivel gimnazial, Ministrul Educației, Sorin Cîmpeanu, a declarat, în mod public, faptul că nici generația proaspăt absolventă a ciclului gimnazial în vara acestui an nu va beneficia de un curriculum bazat pe competențe reale, ci va susține examenul de bacalaureat în mod clasic, din cauza lipsei planurilor-cadru adecvate.

Această decizie nu doar că va marca irosirea resurselor investite de către Minister spre implementarea acestora la nivel școlar din ultimii ani, ci și o discrepanță între cunoștințele dobândite în ultimii 4 ani de studiu și cele necesare la începutul ciclului liceal. Astfel, în cele mai multe cazuri, informațiile necesare la începutul ciclului liceal nu vor fi corelate cu ceea ce au învățat pe parcursul celor 4 ani de gimnaziu, iar cauzalitatea acestui fapt este reprezentată de lipsa de continuitate și apariția incertitudinilor și dificultăților de adaptare în rândul noilor liceeni. Totodată, noua generație nu va fi obișnuită cu structura „tradițională” a examenelor naționale,

respectiv examenul de Bacalaureat, ce se va reflecta în mod direct în informațiile asimilate și rezultatele obținute de către acești în sesiunea examenului maturității.

Accesul elevilor la procesele decizionale din sistemul de învățământ

Școala ar trebui să reprezinte locul de unde elevii își însușesc nu numai cunoștințe, dar și competențe menite să îi ajute în viața de zi cu zi. Ca atare, sistemul de învățământ are datoria de a informa constant elevii cu privire la drepturile pe care le au, dar și să faciliteze exercitarea acestora. De cele mai multe ori, întâlnim cazuri în care implicarea elevilor în luarea deciziilor care au un impact asupra lor este descurajată de către alți membrii ai comunității școlare, care nu înțeleg că o democrație se bazează pe punerea în balanță a drepturilor și responsabilităților pe care o persoană le are. Drept dovadă, un [sondaj realizat de U-Report România](#) relevă faptul că 7% din respondenți nu au auzit despre dreptul copiilor de a participa și de a își exprima opinia cu privire la problemele care îi privesc, în timp ce 36% spun că doar au auzit vorbindu-se despre acest drept. La polul opus, doar 29% știu ce presupune exercitarea acestui drept, și doar 28% sunt implicați în promovarea și protejarea acestui drept.

Chiar dacă, teoretic, Legea educației naționale nr. 1/2011 și Regulamentul-cadru de organizare și funcționare al unităților de învățământ preuniversitar oferă multiple posibilități de implicare a elevilor în luarea deciziilor de la nivel școlar, dreptul lor fundamental este de multe ori viciat. Drept dovadă, 32.5% din elevii care au luat parte la consultările pentru elaborarea Raportului privind implementarea Statutului Elevului la nivel național în anul școlar 2019-2020 au afirmat că nu și-au exprimat opțiunea cu privire la alegerea curriculumului la decizia școlii, fapt care alterează gradul de participare a elevilor la luarea deciziilor care îi afectează în mod direct. Același raport arată faptul că peste jumătate dintre cadrele didactice (51,1%) s-au implicat în procesul de organizare al alegerilor pentru reprezentanții elevilor, fapt din care reiese lipsa de independență a structurilor de reprezentare a elevilor de la nivel școlar.

Nu de puține ori, reprezentanții consiliului școlar al elevilor nu sunt implicați în mod direct în lucrările Comisiei pentru Evaluarea și Asigurarea Calității (CEAC) și ale Comisiei pentru combaterea și prevenirea violenței în mediul școlar datorită faptului că directorii ignoră prevederile legislației în vigoare și refuză să implice elevii reprezentanți în activitatea unor comisii care, fiind deosebit de importante pentru sistemul de învățământ, dacă funcționează conform prevederilor legale, își pot pune amprenta asupra unei comunități școlare.

Un pas important pentru a asigura un sistem de învățământ cu adevărat centrat pe elev și pe nevoile acestuia este facilitarea accesului elevilor, prin reprezentanții acestora, la procesele decizionale din sistemul de educație. Participarea activă și consultarea reprezintă elemente cheie ale procesului de elaborare a politicilor destinate elevilor, asigurând o calitate exponențial mai mare. Participarea tinerilor, și implicit a elevilor, văzută ca un proces continuu de implicare a acestora în procesul de luare a deciziilor care îi privesc în mod direct favorizează schimbul de informații și dialogul constant și structurat între factorii de decizie din sistemul de învățământ și beneficiarii direcți ai educației.

Recomandări:

1. Prezența, în calitate de observator, a unui elev reprezentant, delegat de către consiliul județean al elevilor/Consiliul Municipal al Elevilor București, în comisiile de concurs pentru ocuparea funcțiilor de conducere din inspectoratele școlare județene. Această măsură ar atrage după sine creșterea gradului de implicare al elevilor în luarea deciziilor, aspect considerat prioritar și de către Uniunea Europeană, prin Strategia de tineret 2019-2027, care își propune *„asigurarea faptului că tinerii pot influența în mod adecvat toate domeniile societății și etapele proceselor decizionale, de la stabilirea agendei până la implementare, monitorizare și evaluare, prin mecanisme și structuri accesibile pentru aceștia,*

garantând că politicile răspund nevoilor lor”, dar și „Creșterea participării tinerilor și, prin urmare, a reprezentării echitabile a acestora în procesele electorale, precum și în organismele alese și în alte structuri decizionale, la toate nivelurile societății”;

2. Oferirea unui drept de vot președintelui consiliului județean al elevilor/Consiliului Municipal al Elevilor București în consiliul de administrație al inspectoratului școlar județean/Inspectoratului Școlar al Municipiului București, având în vedere că ISJ-ul este principalul decident în ceea ce privește funcționarea comunității școlare. Ca atare, este esențial ca opiniile **beneficiarilor direcți ai actului educațional** să fie luate în considerare în procesul de luare a deciziilor;
3. Creșterea ponderii de implicare a elevilor în procesul de elaborare și aprobare al curriculumului la decizia elevului din oferta școlii (CDEOȘ), prin implicarea lor directă în propunerea și alegerea opțiunilor pe care le vor studia. Astfel, elevilor le va fi asigurat un parcurs educațional bazat pe formarea de competențe personale și profesionale;
4. Transmiterea, prin intermediul inspectoratelor școlare județene, a unei adrese către unitățile de învățământ preuniversitar, prin care să se sublinieze importanța implicării elevilor în Comisia pentru Evaluarea și Asigurarea Calității și Comisia pentru prevenirea și eliminarea violenței;
5. Stabilirea, prin intermediul ROFUIP, a unor mecanisme de consultare a elevilor, premergător luării unei decizii care îi poate afecta în mod direct.

Evaluarea elevilor

În sistemul educațional din România, regulile și normele privind evaluarea elevilor sunt statuate atât în Legea educației naționale nr. 1/2011, cât și în Regulamentul-cadru de organizare a unităților de învățământ preuniversitar (ROFUIP), aprobat prin OMEC nr. 5447/2020. Conform acestor acte normative, principalul scop al evaluării este identificarea nivelului la care se află elevul, precum și întregul proces de învățare, în scopul optimizării și orientării acestuia. Mai mult decât atât, conform legii, evaluarea se realizează pe parcursul întregului an școlar, reprezentând un proces centrat pe competențe și pe oferirea de feedback constant elevilor, părinților și profesorilor.

Cercetările OECD în domeniul evaluării în educație ne arată că eficiența mecanismelor de evaluare în educație este strâns legată de competențele pe care evaluatorii le au în domeniul evaluării bazate pe schimbul de feedback. Mai mult, OECD arată faptul că evaluarea care nu are drept finalitate modificarea practicilor de predare de la clasă este lipsită de relevanță și este tratată ca atare de către beneficiari.

În ceea ce privește evaluările externe, la nivel macro, din afara sălii de clasă, ce au, de regulă forma unor evaluări standardizate, OECD afirmă că există riscul ca ele să constituie unicul stimulent pe care profesorii îl folosesc pentru a-i motiva pe elevi să învețe, adaptându-și practicile de predare în consecință. Astfel, apare fenomenul arhiprezent la nivelul învățământului preuniversitar secundar superior, al pregătirii elevilor cu precădere pentru materiile de examen, tratând, de multe ori, cu superficialitate celelate materii.

Pe lângă rolul pedagogic al evaluării, este imperios să plasăm evaluarea în contextul elaborării și monitorizării eficienței politicilor educaționale, valorificând astfel rolul statistic al acestora, de piesă centrală în cadrul proceselor decizionale *data-*

based. La acest moment, singurele date privind evaluarea elevilor pe care factorii decizionali din domeniul educațional le folosesc sunt statisticile ce rezultă în urma organizării examenelor naționale, neexistând un mecanism eficient de monitorizare constantă a progresului academic al elevilor care nu susțin aceste examene. Astfel, monitorizarea politicilor educaționale realizate la nivel național realitatea în funcție de realitatea din teritoriu devine aproape imposibilă.

În ceea ce privește perspectiva elevilor cu privire la evaluare, un sondaj realizat de către Consiliul Național al Elevilor în rândul a peste 60 de mii de elevi, în luna noiembrie a anului 2020, cu privire la susținerea tezelor semestriale, peste 76% dintre elevi au afirmat că acestea ar trebui suspendate și înlocuite cu mijloace de evaluare ce să aibă drept element central feedbackul oferit de către profesor, în defavoarea unei simple note.

Mai mult, un alt raport publicat de către Consiliul Național al Elevilor în anul 2020, realizat în baza unui sondaj aplicat în rândul a peste 18500 de elevi și profesori, arată faptul că doar un procent de 61.1% dintre elevi consideră că profesorii lor sunt întotdeauna obiectivi și corecți în evaluare, în timp ce doar 40,4% dintre profesorii respondenți afirmă că sunt întotdeauna obiectivi atunci când vine vorba despre evaluarea elevilor. Putem constata, așadar, pe de o parte, faptul că încrederea în evaluarea elevilor, ca proces, este una relativ scăzută, iar pe de altă parte, caracterul desuet al metodelor de evaluare utilizate în prezent, ce nu au drept finalitate oferirea feedbackului profesor-elev, în scopul perfecționării acestuia din urmă, ci mai degrabă exclusiv notarea pe o scală de la 1 la 10, cu scopul de a atinge un set de ținte și de îndepliniri formale.

Profilul de formare al absolventului, realizat de către Institutul de Științe ale Educației, descrie așteptările exprimate față de elevi la sfârșitul învățământului primar, al învățământului obligatoriu și al învățământului preuniversitar, cu scopul

de a monitoriza progresul acestora, în sfera deprinderii competențelor, așa cum sunt ele statuate în cadrul acestui document, precum și în *Legea educației naționale* și alte politici, documente și studii de specialitate din domeniul educației. Acest profil al absolventului nu este, însă, folosit drept *benchmark* de către profesori de-a lungul întregului proces de evaluare, cu scopul realizării unui set de indicatori de evaluare meniți să verifice gradul de deprindere al competențelor pentru fiecare elev în parte.

Recomandări:

- Corelarea mijloacelor de evaluare cu țintele privind deprinderea competențelor statuate în profilul de formare al absolventului;
- Integrarea practicilor de acordare a feedback-ului profesor-elev și elev-profesor în procesul de evaluare, astfel încât evaluarea să nu fie formată doar din notă, ci și din feedback, care să înlenească procesul de învățare al fiecărui elev;
- Respectarea art. 74, alin. (5) din *Legea educației naționale nr. 1/2011*, privind organizarea evaluării naționale pentru clasa a VIII-a într-un format inter- și transdisciplinar;
- Formarea continuă a cadrelor didactice privind problematica evaluării obiective, transdisciplinare și a evaluării realizate prin instrumente online;

Finanțarea educației

Finanțarea sistemului de învățământ preuniversitar a reprezentat întotdeauna un punct foarte dezbătut în societatea noastră. Deși încă din anul 2007 a fost semnat un Pact Național pentru Educație, care includea un punct referitor la alocarea, de la bugetul de stat, a 6% din PIB pentru educație, iar Legea educației naționale nr. 1/2011 impune, prin prevederile art. 8, alocarea procentului amintit anterior sistemului de învățământ, acest lucru nu este nici măcar aproape de a fi respectat. În ultimii ani, România a alocat puțin peste 3% către sectorul de educație, iar efectele sunt din ce în ce mai vizibile.

Subfinanțarea cronică a învățământului românesc a avut un impact major asupra calității și echității educației, nefiind suficientă pentru buna funcționare a multor unități de învățământ preuniversitar, nu a făcut altceva decât să limiteze capacitatea școlilor de a investi în formarea continuă a cadrelor didactice, a condus la practici ilegale de tipul „fondul clasei” sau „fondul școlii” și a transformat instituțiile de învățământ în unele care nu răspund nevoilor actuale ale elevilor, având o infrastructură precară, și cu dotări cel puțin învechite. Un studiu realizat de Eurostat în anul 2021 arată foarte clar faptul că România se află la coada clasamentului Uniunii Europene în ceea ce privește finanțarea educației ne face să credem că statul român încă nu a înțeles cât de important este sistemul de învățământ și faptul că el reprezintă, de fapt, viitorul țării noastre.

La momentul actual, finanțarea învățământului preuniversitar se împarte în trei categorii: finanțarea de bază (care provine din bugetul de stat și care asigură salariile angajaților și întreținerea școlilor), finanțarea complementară (provenită de la bugetele locale și care asigură bursele elevilor, renovările și infrastructura), și cea suplimentară (care provine tot de la bugetul de stat, folosită pentru cheltuieli ocazionale: concursuri, proiecte și examene). În ceea ce privește finanțarea de bază, este important să avem în

vedere costul standard per elev (care funcționează după principiul „per capita). Chiar dacă formula de finanțare pe baza costului standard per preșcolar/elev are o serie de coeficienți de corecție (care iau în calcul mediul de rezidență, învățământul în limba maternă, învățământul special), nivelul acestora nu este nici pe departe adecvat nevoilor actuale, pe de-o parte, și nici nu ține cont de alți factori, precum contextul socio-economic al elevului. Ca atare, trebuie menționat că 95% din costul standard per elev este alocat salariilor angajaților din sistemul de educație, rămânând astfel un procent infim pentru alte tipuri de cheltuieli ale unei unități de învățământ.

În ultimii 4 ani, coeficientul 1 al costului standard per elev, privind cheltuielile cu pregătirea profesională, evaluarea periodică a elevilor și bunuri & servicii a suferit o creștere nesemnificativă - de la **321 de lei** în anul 2016, la **450 de lei** în anul 2021. Putem observa, așadar, de-a lungul a 5 ani, o creștere de numai **129 de lei** a acestei filiere a coeficientului 1, datorată, preponderent, indexării cu rata inflației, și nu unei creșteri organice intenționate. Din aceste considerente, în cele mai multe cazuri, actualul cost standard per elev nu răspunde nici pe departe nevoilor reale ale elevilor din învățământul preuniversitar.

Mai mult, este imperioasă stabilirea unor criterii de finanțare diferențiată pentru unitățile de învățământ din mediile defavorizate. Criterii precum rata angajării pe teritoriul UAT-ului din care face parte unitatea de învățământ și venitul mediu/cap de locuitor, pentru a determina nevoile reale ale comunității școlare și, implicit, ale elevilor din respectivele comunități.

O altă problemă care izvorăște din lipsa finanțării este, cu certitudine, infrastructura precară. La momentul de față, nu există un cadru unitar la nivelul autorităților centrale privind înființarea, amplasarea și întreținerea infrastructurii școlare, dat fiind faptul că atribuțiile în domeniu au fost descentralizate și transferate autorităților publice locale și județene (consiliile locale și consiliile județene). Acestea,

la rândul lor, nu au, de cele mai multe ori, resursele (atât informaționale, cât și financiare) pentru a realiza investiții sustenabile, de durată, în infrastructura școlară. Implicarea elevilor în procesul de luare a deciziilor privind proiectarea, renovarea și restructurarea infrastructurii școlare este indispensabilă, întrucât rezultatul final al acestor procese trebuie să aibă în centrul său interesul superior al elevilor și bunăstarea acestora în cadrul unităților de învățământ.

Recomandări:

1. Consolidarea capacității Consiliului Național pentru Finanțarea Învățământului Preuniversitar (CNFIP), pentru a realiza o analiză riguroasă a nevoilor de finanțare ale unităților de învățământ, pentru a putea stabili în mod real costul standard per elev, care să fie ulterior transmis către Ministerul Finanțelor. În acest fel, vom atinge un buget care răspunde în mod concret nevoilor sistemului, și nu unul dictat de Ministerul Finanțelor;
2. Modificarea formulei de calcul a costului standard per preșcolar/elev, adecvarea coeficienților de corecție existenți la nevoile de finanțare și includerea altor coeficienți de corecție care să țină cont de situația socio-economică a familiei, gradul de risc în care se află elevul, etc. Astfel, se va contribui la diminuarea diferențelor și la consolidarea echității în educație;
3. Asigurarea alocării de către Guvern a unui procent cât mai apropiat de 6% din PIB (în funcție de nevoile de finanțare identificate prin analizele CNFÎP) pentru sectorul de educație, conform Legii educației naționale nr. 1/2011, și creșterea finanțării de bază, astfel încât să acopere în mod real nevoile elevilor, cadrelor didactice și școlilor;

4. Oferirea, de către consiliile locale, a finanțării complementare, în reală concordantă cu nevoile specifice ale elevilor din localitatea respectivă, pentru a elimina practicile de tipul „fondul clasei/școlii”;
5. Stabilirea unor criterii de finanțare diferențiată pentru unitățile de învățământ din mediile defavorizate, precum rata angajării pe teritoriul UAT-ului din care face parte unitatea de învățământ și venitul mediu/cap de locuitor, pentru a determina nevoile reale ale comunității școlare și, implicit, ale elevilor din respectivele comunități;
6. Implicarea activă a elevilor în investirea fondurilor obținute de sectorul de educație prin Planul Național de Redresare și Reziliență;
7. Identificarea unor mecanisme de finanțare complexe pentru implementarea proiectului „România Educată”, la elaborarea și monitorizarea cărora să participe permanent, în toate etapele, reprezentanții beneficiarilor educației.

Evaluarea și asigurarea calității educației

În anul 2005, prin intermediul OUG nr. 75/2005, au fost stabilite principalele norme privind asigurarea calității educației, atât în învățământul preuniversitar, cât și în cel superior. Acest act normativ stabilește procesele prin care este asigurată calitatea educației, procese precum *planificarea și realizarea efectivă a rezultatelor așteptate ale învățării, monitorizarea rezultatelor, evaluarea internă a rezultatelor, evaluarea externă a rezultatelor*. Tot atunci a luat naștere Agenția Română privind asigurarea calității în învățământul preuniversitar, ce are drept scop realizarea activității de evaluare externă a calității educației.

Conform legislației sale de organizare și funcționare, ARACIP are drept principală atribuție întreprinderea evaluării calității educației, atât în unitățile publice de învățământ, cât și în cele private, precum și acreditarea unităților private.

La nivelul unităților de învățământ funcționează, conform Regulamentului-cadru privind organizarea și funcționarea unităților de învățământ preuniversitar, aprobat prin OMEC 5447/2020, Comisiile pentru evaluarea și asigurarea calității. Fiecare unitate de învățământ stabilește atribuțiile acestei comisii, însă, în linii generale, misiunea comisiei este de a realiza evaluarea internă a calității educației, prin redactarea RAEI (Raportul anual de evaluare internă). Conform ROFUIP, acest raport intern constituie baza pentru evaluările externe, realizate de către ARACIP.

În ciuda faptului că rolul de monitorizare & asigurare a calității presupune o atitudine proactivă din partea membrilor comisiei, de verificare constantă a aspectelor ce fac obiectul RAEI, acest lucru se întâmplă de prea puține ori. În mod uzual, activitatea comisiei este fie pur birocratică, fie existentă doar pe hârtie, atunci când membrii comisiei semnează raportul, la finalul anului.

În ceea ce privește competențele evaluatorilor acreditați de către ARACIP, aceștia sunt, de cele mai multe ori, cadre didactice fără experiență managerială/de evaluare a calității actului educațional și a proceselor manageriale de la nivelul unităților de învățământ. Mai mult, evaluările ARACIP vizează în mod aproape exclusiv componenta birocratică a activității unității de învățământ, fără a acorda atenția necesară evaluării satisfacției beneficiarilor primari ai educației, elevii.

În ciuda multiplelor poziționări ale Consiliului Național al Elevilor pe această temă, atrăgând atenția cu privire la necesitatea creșterii gradului de obiectivitate, profesionalism și transparență atât în evaluarea și asigurarea calității educației, cât și în evaluarea cadrelor didactice, realitatea este aceeași: aceste procese de evaluare sunt realizate, de multe ori, într-un mod superficial, fără a avea în vedere în mod real îmbunătățirea proceselor educaționale și administrative de la nivelul unităților de învățământ.

Recomandări:

- Includerea elevilor în echipele de evaluare, cu rolul de evaluatori alternativi, cu scopul de a realiza un raport alternativ de evaluare, elaborat în urma unui dialog cu elevii din unitatea de învățământ.
- Delimitarea clară a atribuțiilor ISJ/ISMB și ARACIP în domeniul inspecției școlare/evaluării și asigurării calității, pentru a evita suprapunerea acestora.
- Formularea unor recomandări punctuale în urma fiecărei evaluări externe, specifice fiecărei unități de învățământ, și monitorizarea constantă a implementării acestora, de către echipa de evaluare.

Concluzii

În urma prezentării statisticilor relevante, precum și a stării de fapt din ample domenii educaționale, concluziile raportului vin în susținerea ideii de implementare a recomandărilor pentru o mai bună calitate a actului educațional. Întrucât, anul acesta, unul întru totul atipic, au existat atât lacune, cât și exemple de bune practici, prin acest Raport privind starea învățământului preuniversitar din perspectiva elevilor, Consiliul Național al Elevilor își propune să aducă în atenția decidenților și a actorilor implicați în actul de predare-învățare problemele, lipsurile și soluțiile aferente.

Astfel, se pot observa probleme semnificative în mai multe arii de interes, precum desfășurarea examenelor naționale, interesul elevilor și determinarea acestora de a participa activ în viața școlară, respectiv lipsa acestora, dar și o lipsă acută de infrastructură care îndepărtează învățământul românesc de dezideratul „educație incluzivă de calitate”.

Deși problemele există, unica structură de reprezentare a elevilor la nivel național a propus o serie de măsuri, în cadrul fiecărui capitol al prezentului raport, care, dacă vor fi implementate, respectiv aprofundate, vor duce la o schimbare palpabilă, care să satisfacă atât nevoile elevilor, cât și nevoile unui sistem de învățământ care se regăsește într-o amplă nevoie de restructurare.